

Motion till riksdagen

1985/86:Jo602

Ivar Franzén och Rolf Kenneryd (c)

Åtgärder för att minska kväveläckaget från åkermark

Regeringen har talat mycket om åtgärder för att minska kväveläckaget till Ringsjön och Laholmsbukten. Däremot har regeringen mycket litet av konkreta förslag och praktiska åtgärder. Nu bör först konstateras att det endast är en mindre del av kväveläckaget som kommer från åkermarken. Vad avser Laholmsbukten visar gjorda undersökningar att det är ca en tredjedel. Ändå är det angeläget att försöka vidta konkreta åtgärder utan onödig tidsförlust.

Det finns en stor enighet bland forskarna att ökad vallodling markant skulle bidra till att minska kväveläckaget. Problemet är i första hand att få en vettig användning av vallgrödan. Det finns som bekant inte utrymme för ökad mjölk- och köttproduktion.

Ett intressant alternativ kan vara att använda vallskörden för energiproduktion. I motion 1984/85:632 framförde vi i fjol liknande förslag. Motionen har fortfarande inte behandlats. För att ytterligare understryka vikten av konkreta åtgärder som snabbt kan leda till praktiska insatser, upprepas förslaget med förhoppningen att berört utskott tar upp frågan till snabb behandling.

Produktion av biogas (metangas) ger flera positiva effekter

Produktion av förnyelsebar och miljövänlig energi, hygienisering av avfall och tillvaratagande av växtnäring är tre viktiga uppgifter, som kan lösas med metanjäsning.

Lucern är en lämplig gröda ur flera synpunkter. Lucernen kan ta till vara luftens kväve och behöver därför inte gödslas med kväve. Lucernen har ett omfattande rotsystem som luckrar jorden och tillför jorden betydande mängder näring och organisk substans. Lucernen har vad vi kallar ett stort förfruktvärde, vilket även begränsar konstgödselbehovet för efterkommande grödor.

Efter metangasjäsningen av lucernen återstår ett mycket näringsrikt rötslam som kan ersätta stora kvantiteter konstgödsel. För en gård som har 20 % av sin areal i lucernvall och använder allt rötslam som växtnäring kommer merparten av konstgödselbehovet att ersättas.

En omfattande vallodling och metanjäsning av skörden skulle kortfattat kunna få följande effekter:

- Minskat kväveläckage från åkermark. Viktigt är att upplöjningen av lucernvallen direkt följs av en höstsådd gröda.

- Kraftigt minskad konstgödselanvändning utan minskad skörd och därtill en jordförbättring.
- Produktion av metangas med ett energiinnehåll som motsvarar 1,5-2 kubikmeter olja per hektar lucernvall.
- I samband med jäsning av lucerngrödan kan också betydande mängder slam och gödsel tas om hand och därmed hygieniseras och öka energiproduktionen.
- Det skapas ökad sysselsättning.

Förutsättningen för att avsätta de relativt stora mängder metangas som det handlar om är en anslutning till naturgasnätet.

Tänkbar organisation

Det finns ett stort behov av att närmare analysera hur en sådan här verksamhet skall organiseras. Den idéskiss som här redovisas är enbart ett försök att i någon mån organisera de frågor som måste lösas. Vallodlingen bör kunna ske som en kontraktsodling, liknande sockerbetsodlingen. Skörden ensileras i stora plansilos och tillförs successivt biogasanläggningen.

Ansvarig för gasproduktionen kan vara en ekonomisk förening eller särskilt bolag. Jordbrukaren får då en viss ersättning för levererat ton lucern, beräknat efter torrsubstans. Jordbrukaren bör ha en rätt att återfå det rötslam som motsvarar hans leverans av lucern. För extra kvantiteter bör ett pris sättas motsvarande näringsvärdet, exkl. transport och spridningskostnader.

Jordbrukarens intäkter för vallgrödan blir då följande:

1. Ersättning för levererad skörd
2. Näringsvärdet i rötslammet
3. Förfruktvärdet av lucernodlingen.

Sannolikt kommer inte den förening eller det bolag som svarar för metanjäsningen att kunna betala så bra för skörden att denna odling blir lönande för jordbrukaren. I varje fall inte inledningsvis, då investeringskostnaderna är höga och tekniken inte fullt utvecklad.

Därför är det angeläget att också indirekta intäkter räknas med. Dessa tillfaller samhället och är i första hand positiva miljöeffekter genom minskat kväveläckage och möjligheten att utnyttja biogasanläggningar för sanering av slam från t. ex. mindre reningsverk o. d.

Vilken teknik skall användas vid metanjäsning?

Över hela världen pågår ett mycket omfattande forsknings- och utvecklingsarbete för att förbättra och variera tekniken för metanjäsning av organiskt material. USA, Australien och Nya Zeeland är exempel på länder som kommit tekniskt långt på detta område. I kvantitet är Kina med sina 10-15 miljoner anläggningar världsledande.

En utveckling som är speciellt intressant i detta sammanhang är jäsning av torra substrat, dvs. organiskt material med en torrsubstanshalt på 20-30 %.

Detta ger flera fördelar. Biogasanläggningarna kan göras mindre räknat per producerad kubikmeter gas, och det är mindre mängd massa som måste värmas upp till lämplig jäsningsstemperatur, vilket ökar nettoenergiutbytet. Samtidigt minskar transportkostnaderna för såväl råvaran som för det utrötade slammet.

Mot. 1985/86
Jo602

Angeläget med lokalt anpassade studier

Det är angeläget att de idéer som redovisas i motionen testas i systemstudier med förankring till verkliga förhållanden. Det bör vara lämpligt att välja ut ett konkret område med lätta jordar på Laholmsslätten och tillsammans med berörda lantbrukare upprätta en konkret plan över hur den skisserade verksamheten skulle kunna genomföras.

Detta är självklart en forskningsuppgift men för att vinna tid och kunskap bör den praktiska anknytningen vara värdefull. Frågor som måste besvaras är:

- Hur skall verksamheten organiseras?
- Vilken odlings- och rötningsteknik är fördelaktigast?
- Hur fördelas ansvaret?
- Kan metangasen efter viss rening köras in på naturgasnätet?
- Hur kan de indirekta miljövinster beräknas?
- Hur påverkas jordbrukets exportkostnader genom ett minskat överskott av spannmål?
- Hur påverkas vår bytesbalans genom minskad energiimport?
- Hur stora är de indirekta energivinsterna genom lägre konstgödselanvändning?
- Hur påverkas vår försörjningstrygghet?

Frågorna är många, och det måste vara angeläget att få så korrekta svar som möjligt. Detta sker bäst genom förstudier av ett konkret projekt.

Hemställan

Med hänvisning till vad ovan redovisats hemställer vi

att riksdagen hos regeringen begär de initiativ som krävs för att genomföra den i motionen skisserade studien avseende åtgärder som minskar kväveläckaget från åkermark.

Stockholm den 16 januari 1986

Ivar Franzén (c)

Rolf Kenneryd (c)